

4 Eqikkaaneq

Kitaata imartai kangerluilu - Uuliaarluernermi piffiit immikkut sunnertiasut pillugit atlassi

Ukioq 2000-ip aasaanerani uuliasioqatigiiffik Statoil Kitaani Fyllap imartaata kitaani uuliamik/gassimik ujarlerluni qillerissaaq. Kalaallit Nunaanni 1977-mili imaani qillerisoqaaqarmat qillerinerit taanna siullersarissavaat. Avatangiisinut sunniuteqarlussinnaasut annersaraat qillerisoqartillugu uuliaarluerujussuarneq, uulialu aqunneqarsinnaanngitsumik imaanut siaruaappat. Taamatulli pisoqarsinnaanerata ilimanassusaa anikitsuararsuuvoq.

Pilersaarusiornermut atatillugu pisortat una atlassi pilersissimavaat. Suliap siunertaraa uuliaarluernermi pinngortitami sunnertiasut tamakkerlugit suunerisa nalunaarsorneqarnissaat. Tamakku ilagaat uumasut (aalisakkat, timmissat il.il.) kiisalu aalisarnermut piniarnermillu soqutigisaqatigiinnut attuumassuteqartut. Uuliaarluertoqartillugu suut siulliullugit illersortariaqarnersut aalajangiisoqartariaqalernissaa pisariaqalissappat uuliasioqatigiiffik pisortallu ilisimasat nalunaarsorneqarsimasut tunngavigalugit siumut nalilersuisinnaapput. Suliap Kitaata kujataani allorniusat sanimukaartut 62⁰ aamma 68⁰ N akornanni ingerlanneqarsimavoq.

Suliami immikkoortut maku ilaapput

- sinerissap ilusaanik allaaserisat
- imaq, siku silalu
- uumasut pisuussutit (timmissat, aalisakkat il.il.)
- piffiit immikkut illersorneqartut (soorlu timmissat inaat)
- itsarnitsat eriagisariaqartut
- angallannermut tunngasut uuliaarluernermillu akiueriaatsit

Pisuussutit assigiinneqisunik pissuseqarmata (soorlu timmissat ineqarfii, aalisarfiit pingaartut itsarnitsallu eriagisariaqartut), nunani allani nalinginnaavoq piffiup ataatsip qanoq sunnertiatigina kisisinngorlugi nalilersuisarneq, taamaalilluni piffiit assigiingitsut imminnut assersuunneqarsinnaanngorlugit pingaarnertitallu tullerriaarneqarsinnaanngorlugit. Tamanna siunertaralugu nalilersuariaatsit assigiingitsut inerisarneqarsimapput. Suliami uani canadamiut nalilersuariaatsit aallaaviuvoq, taannalu Canadap kangiata avannaani Lancaster Sound-imi aamma atorneqarsimavoq.

Sineriak immikkoortunut 50 km-rit missiliorlugit isorartutigisunut agguarneqarsimavoq malussarissutsinullu immikkoortunut sisamanut agguarneqarsimallutik. Immikkoortiterneranullu atatillugu qanoq sunnertiatiginerisa nalilersorneranni avatangiisinut inuiaqatigiinnullu tunngassuteqartut ilanngunneqarsimapput (timmissat imaanilu uumasut miluumasut eqimattat assigiingitsut, piniarfiit, aalisarfiit, itsarnitsanik eriagisariaqartut il. il.). Tamakku ataasiakkaat uuliaarluernermut qanoq sunnertiatiginerat, kiisalu immikkoortut ataasiakkaat qanoq amerlatiginerat/pingartiginerallu nalilerneqarsimalluni. Umaasut immikkuutaartut uuliaarluernermut malussarissusaa taakku uuliaarluertoqartillugu uuliamik sunnerneqarsinnaanerata ilimanassusaa uuliamullu malussaritsiginerat tunngavigalugu nalilerneqarsimavoq. Uumasut immikkoortut taakkulu atorneqarnerat immikkoortut ataatsimut katillugit malussaritsiginerata naatsorsorneqarnerani pingaartinneqarnerpaasimavoq.

Sineriak tamakkerlugu piffiit annertungaatsiartut malussaritsiginerisa nalinginnaq nalilersorneqarnerisa saniatigut nunap assingini piffiit minnerusut immikkut toqqarneqarsimasut nalunaarsorneqarsimapput. Piffiit tamakku immikkut naleqassusaat, uuliaarluernermut immikkut malussarissusaat kiisalu annertussusaat naapertorlugu uuliaarluertoqartillugu pitsaasumik siaruatsaaliorsinnaanerit tunngavigalu immikkoortinneqarsimapput.

Suliamut atatillugu timmisartumit assiliasat tunngavigalugit sinerissat nalunaarsorneqarsimapput (ilusaat sunillu sananeqaateqarnerat, soorlu qaarsoqarfiunersut sioraqarfiusulluunniit). Ilisimasaq taanna aallaavigalugu aammalu mallinut sikunullu qanoq sunnerneqartigisarnerat tunngavigalugu uuliaarluernermi imminut salissinnaassusaat kisitsisinngorlugu nalilerneqarsimavoq. Soorlu sineriak qaarsorisoq mallinit sunnerneqartuortoq sissamat kangerliumanermi oqqartamiittumut naleqqiullugu uuliamik sukkanerusumik akuiarneqartarpoq.

Paasisat katersorneqarsimasut tunngavigalugit piffinni assigiinngitsuni uuliaarluernermik siaruatsaalioriaatsit naleqquttut nalilersorneqarsimapput.

Atlassi aamma nassuiaatinik immikkoortortaqqarpoq (kapitali 8), nunap assinganut uuttuut 1:3.5 million tunngavigalugu nalunaarsorneqarsimasunik kiisalu sukumiinerusumik nassuiaatalimik immikkoortortaqqarpoq (kapitali 9) nunap assinganut uuttuut 1:250.000 tunngavigalugu nalunaarsorneqarsimasunik. Kapitali 7 kapitalit 8-mi 9-milu nunap assingisa atornissaannut ataatsimut ilitersuummik imaqqarpoq.

Kapitali 8 nunap assinginik imaani piffiit sunnertiatigineri tunngavigalugit immikkoortut ataasiakkaat ilisarnaataannik nalunaqutserneqarsimasunik (aalisartarfiit, aalisakkat, timmissat imarmiullu miluumasut) imaqqarpoq. Taassuma saniatigut piffiup sikosarneranut tunngasunik nunap asseqarpoq kiisalu uumasut pisuussutit arlallit sumiissusaat taakkulu atorneqarneri nalunaarsorneqarsimallutik, soorlu kinguppaat qalerallillu.

Kapitali 9 nunap assinginik uuttut 1:250.000 tunngavigalugu sananeqarsimasunik 34-nik imaqqarpoq taakkunanilu sinerissat sunnertiatiginerat nalilerneqarsimavoq sumullu atorneqartarnera ilisarnaaserneqarsimalluni (piniarfiit aalisarfiillu, aalisakkat, timmissat imaanilu uumasut miluumasut itsarnitsallu eriagisariaqartut). Nunap assingi piffiit immikkut pingaaruteqartut ilanngunneqarsimapput. Nunap assiginut ataasiakkaanut piffiup sumut atorneqartarneranut kiisalu sunik uumasuqarneranik paasissutissat allaaserineqarsimapput.

Kapitali 9 nunap assingi 34-it saniatigut aamma nunap assinginik 34-nik sinerissap qanoq ilusaanik, periarfigitsigineranik kiisalu piffinni ataasiakkaani uuliaarluernerup qanoq akiorneqarsinnaaneranik siunnersuutitik imaqqarpoq.

Paasissutissat pissarsiarineqarsimasut suliap ingerlanerani kommuninut soqutigisaqaqatigiinnullu ataasiakkaanut saqqummiunneqarsimapput oqallisigineqarsimallutillu.

Suliaq Energistyrrelse-mit aningaasaliiffigineqarsimavoq suliffeqarfiillu makku ingerlatsisuisimapput: Qallunaat Nunaanni Avatangiisinut Misissuisoqarfik (Danmarks Miljøundersøgelser), Pinngortitaleriffik (Grønlands Naturinstitut), Qallunaat Nunaanni Kalaallit Nunaannilu Ujarassiut Misissuisoqarfiat (Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse), Københavns Universitet, Grønlandssekretariatet (Nationalmuseet), Danmarks Meteorologiske Institut kiisalu canadamiut siunnersuisoqatigiiffii marluk AXYS Environmental Consulting LTD. aamma S.L. Ross Environmental Research Ltd.